

KESKKONNAAMET

KORRALDATUD JÄÄTMEVEEO RIIGIHANKE ALUSDOKUMENTIDE KOOSTAMISE JUHEND KOHALIKULE OMAVALITSUSELE

Helen Akenpärg
Jäätmebüroo peaspetsialist
11.11.2020

Teemad

- Mis on korraldatud jäätmevedu?
- Miks on **KOV-il väga oluline roll** korraldada oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumist ja vedu?
- **Juhendmaterjal korraldatud jäätmeveo riigihanke alusdokumentide koostajale.**

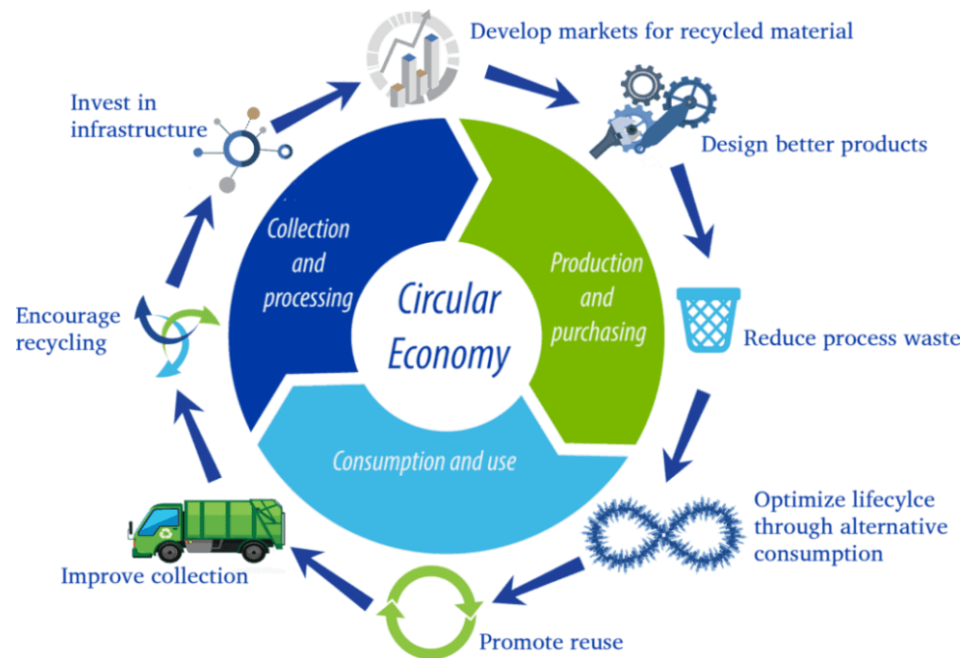
Mis on korraldatud jäätmevedu?

- JäätS § 66 lg 1: Korraldatud jäätmevedu on **olmejäätmete** kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt.
- JäätS § 66 lg 2: Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma **haldusterritooriumil olmejäätmete**, eelkõige prügi ehk **segaolmejäätmete**, nende sortimisjääkide ja **olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo**. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik käesoleva seaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

Miks on KOV-il väga oluline roll korraldada oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumist ja vedu?

- KOV saab täita üht oma põhiülesannet, milleks on jäätmehoolduse korraldamine.
- KOV võimaldab jäätmevaldajatel koguda jäätmeid liigiti juba nende tekkekohas – KOV loob selleks mugavad võimalused, suurendades seeläbi elanike heaolu.
- Jäätmete liigiti kogumine suurendab materjalide ringlussevõtu võimalusi ja seeläbi paraneb ka sihtarvude saavutamine.

Seega KOV saab anda oma panuse olmejäätmete ringlussevõttu, jäätmetest uute toodete tootmisse ning ringmajandusse.

Sustainable Global Resources Ltd.
Image: Recycling Council of Ontario

Millises (prügi)kultuuriruumis soovime elada?

[Allikas](#)

[Allikas](#)

Juhendmaterjali valmimine

Osapooled:

- Keskkonnaamet;
- Keskkonnaministeerium.

Kaasatud:

- 79 KOV-i;
- Sh ERMEL, korraldatud jäätmeveo teenuse osutajad, Konkurentsiamet, Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigikontroll, taaskasutusorganisatsioonid, prügilad jne.

Riigihanke alusdokumentides tuleb määrata järgnevad tingimused (JäätS § 67 lg 3):

- 1) veopiirkond;
- 2) veetavad jäätmeliigid;
- 3) eeldatavad jäätmekogused;
- 4) jäätmekäitluskoht;
- 5) hankelepingu kestus;
- 6) veotingimused – veo sagedus, aeg ja tehnilised tingimused;
- 7) toimingud, mille eest jäätmevedaja võtab teenustasu;
- 8) veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes.

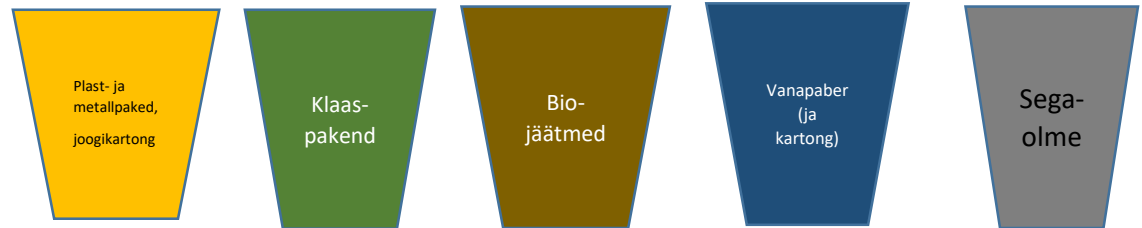
Jäätmeveopiirkond

- Jäätmeveopiirkonna määramisel tuleb arvesse võtta, et piirkonna **minimaalne suurus tagab jäätmeveoki täitumise ühe kogumisringiga** ja piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000.
- Väiksemad KOV-id (sh hajaasustuspiirkonnad) võiksid moodustada ühise jäätmeveopiirkonna, et tagada võimalikult efektiivne jäätmete kogumine ja kulude hajutamine.
- Riigihanke alusdokumentides on mõistlik välja tuua jäätmeveopiirkonna **elanike arv** (rahvastikuregistri andmetel), **korterelamute arv** (sh korterite arv) ning **muude hoonete arv** (suvilad, majutus- ja toitlustushooned, büroohooned, kaubandus- ja teenindushooned, transpordihooned, tööstus- ja laohooned ning meelelahutus-, haridus- ja avalikud hooned).
- Samuti peaks hankedokumendid kajastama jäätmemahutite arvu konteinerite kaupa ja tühjenduskordade arvu aastas jäätmevaldajate registri andmetel.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid

- Eelduse jäätmete ringlussevõtuks loob jäätmete liigiti kogumine – materjalid säilitavad parema kvaliteedi.
- Liigiti kogumise eelduseks on mugavad lahendused jäätmete tekkekohas!
- Suur osa olmejäätmetest on pakendid – segaolmejäätmete maht väheneb juba oluliselt pakendite ja biojäätmete arvelt.
- Väga oluline on biojäätmete liigiti kogumine – rikub teiste materjalide kvaliteedi!
- Biojäätmete veost vabastust tuleb reguleerida sarnaselt korraldatud jäätmeveo vabastuse taotlemisega.
- Oluline, et KOV kasutab ühist värvi- ja pildikeelt erinevate kogumisvõimaluste juures.

Jäätmekäitluskohta määramine

- **Jäätmekäitluskoht** on tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks (JäätS § 19 lg 1).
- JäätS § 67 lg 3 p 4 ei sätesta, milline konkreetne jäätmekäitluskoht tuleb hankedokumentides määrata. Ühtlasi ei sätesta viimati mainitud punkt ka neid kriteeriume, **mille alusel tuleb jäätmekäitluskoht kindlaks määrata.**
- Kuna **jäätmekäitluskohta kindlaksmääramine on jäetud kohaliku omavalitsuse pädevusse ning kehtiv õigus näeb ette erinevad jäätmekäitluskohad, on kohalikul omavalitsusel õigus valida, millisesse jäätmekäitluskohta tuleb jäätmed vedada.**

Jäätmekäitluskoha määramine

- Käitluskoha eelnev väljavalimine peab toimuma **konkursi** (konkurentsiseaduse § 14 lg 2) või **riigihanke korras**.
- Jäätmekäitluskoha kindlaksmääramine ilma eelneva hanke või avaliku konkursita **rikub riigihangete seaduse §-s 3 sätestatud** olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtet, konkurentsi kahjustava huvide konflikti vältimise põhimõtet ning keskkonnasäästlike lahenduste eelistamise põhimõtet (Kohtuasja number [3-3-1-68-14](#)).

Hankelepingu kestus

- Korraldatud jäätmevedu saab teostada isik, kes on **registreeritud jäätmekäitlejana** Keskkonnaametis (menetlusaeg kuni 1 kuu).
- Jäätmekäitleja registreering antakse **hankelepingus toodud kehtivusajaks**.
- KOV peab hankelepingu sõlmimisel arvestama, et Keskkonnaamet palub **koos jäätmekäitleja registreeringu taotlusega** esitada **sõlmitud hankelepingu** korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja registreerimiseks.

Hankelepingu kestus (Konkurentsiameti soovitus)

- Kooskõlas riigihangete üldpõhimõtetega peab hankija kujundama jäätmeveokonkursile tingimused, mille järgi osutub valituks ettevõtja, kes suudab hankel pakutud hinnaga osutada teenust nõuetekohaselt ning jätkusuutlikult. See tähendab, et pakkuja peab kujundama teenuse hinna ettenägelikult, arvestades lepinguperioodi kestvust ja kõiki olulisi asjaolusid. Levinud on juhtumid, kus aasta-paar pärast hankelepingu sõlmimist selgub, et jäätmeveoettevõtja on jätnud mõne olulise kulu tähelepanuta ja sellega seotud riski maandamata. Vältimaks hinnatõusu taotlustega kaasnevaid keerulisi vaidlusi, peaks kohalik omavalitsus hanke alusdokumentides määratlema, **millistel tingimustel hinnatõusu saab taotleda ja millistel mitte**. Konkurentsiamet on sellekohast praktikat analüüsinud ning andnud soovitusel, kuidas hanketingimusi seades hilisemaid põhjendamatuid hinnatõusutaotlusi välistada.
- Konkurentsiameti 09.11.2018 soovitus valla- ja linnavalitsustele jäätmeveohindade kontrollimiseks.
https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/1_soovitus_jaatmeveohindade_kontrollimiseks.pdf

Veo tingimused – sagedus, aeg ja tehnilised tingimused

- Jäätmeveo **sageduse** ja **tehniliste tingimuste** määramisel tuleb arvesse võtta iga piirkonna eripärasid:
 - tööstuspiirkond
 - elamupiirkond
 - hajaasustus vs tiheasustus
 - vanalinn (kitsad tänavad, munakivi tänavad jms)
 - erirežiimiga alad (vanglad, kaitseväeasutused, lennujaamad jms)
- Jäätmeveo teostamise **aja** määramisel tuleb tuvastada need kohad, kus esinevad liikumispiirangud teatud perioodil (nt ettevõtete puhul aiaga piiratud alad). Aja määramisel on oluline arvestada kõikide osapooltega, et ei tekiks olukorda, kus teenusepakkuja ei saa kogumismahutile ligi ning jäätmevedu registreeritakse tühiveona.

Veo tingimused – sagedus, aeg ja tehnilised tingimused

- **Tehniliste tingimustena** tuleb riigihanke alusdokumentides välja tuua erineva suurustega mahutite tellimisvõimalused, elanikkonna suurust arvestavad sõiduvahendite mahud ja massid (hajaasustuses oleksid kasutusel väiksemad sõidukid) ning kitsamate läbipääsuteedega hõlmatud aladel vastavad sõidukid.
- Mitmekambriliste sõidukite puhul tuleb veokid vastava infoga ka tähistada, et jäätmevaldajatel ei tekiks muljet liigiti kogutud jäätmete segamisest.
- Info korraldatud jäätmeveo alguses ja lõpus mahutite kohale toomise ja ära viimise kohta.
- Sõidukite tehniline varustatud (nt gps, kaalud jms)
- Tõendusmaterjalide kogumine

Lisateenustasud

- Hanke alusdokumentides tuleb määrata:
 - millistel tingimustel loetakse vedu nõ tühiveoks (sh kuidas seda tõendatakse);
 - millise hinnaga võetakse jäätmed vastu, kui korralise jäätmeveo saabudes on konteiner täis ja jäätmevaldaja soovib üle anda rohkem jäätmeid;

Konkurentsiameti selgitus lisateenuse tasude kohta

- Korraldatud jäätmeveoga seotud lisateenuse tasu kehtestamisel tuleb tähelepanu pöörata **konkurentsiseaduses sätestatud ebaõiglase hinnakujunduse keelule**. Korraldatud jäätmeveo teenuste riigihanke alusdokumentides tuleb sätestada, et **lisateenuste osutamise tingimuste vastavuse eest kehtivale õigusele vastutab jäätmeveoettevõtja**. Samuti peab riigihanke alusdokumentides olema sätestatud, et kui lisateenuse tasu osutub õigusvastaseks, ei anna see õigust taotleda hankejärgse teenuse hinna tõstmist. Eelnimetatud tingimused väldivad juhtumeid, kus **riigihankele tehakse nõ mõõdukas pakkumine ning selle arvelt teenitakse teadlikult kasumit lisateenustele liiga kõrget hinda rakendades**. Niisugusteks lisateenusteks on näiteks **värava avamine, konteineri teisaldamine kõrgendatud aluselt, autoga pikem tagurdamine jms**.
- **Konkurentsiseaduse järgi tohib seesuguste lisateenuste eest, mille osas tarbijal valikuvõimalus puudub, võtta üksnes kulupõhist tasu**. See seisukoht on ka kohtupraktikas kinnitust leidnud. Seega tuleb riigihanke alusdokumentidesse lisada ka hindamiskriteerium, mis arvestab lisatasude suurus.

Soovitused kvaliteetse klienditeeninduse tagamiseks

- Kättesaadav info jäätmevaldajatega lepingute sõlmimise kohta (sh lepingute sõlmimisega seotud tähtajad);
- Mugav teenus lepingu sõlmimiseks omavalitsuse keskuses, interneti- ja postiteel jms. Sealhulgas peab arvestama ka piiratud liikumisvõimega isikutega.
- Määratleda tuleb arvete saatmise ja kätte saamisega seotud kinnituste kohale toimetamise tingimused.
- Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja peab osutama ka parimat klienditeenindust arvete, tekkinud küsimuste, lepingute, konteinerivalikute jms kohta.

Küsimuste ja heade mõtete aeg 😊

[Allikas](#)

KESKKONNAAMET

Aitäh!

Helen Akenpärg

helen.akenparg@keskkonnaamet.ee